

EEN NIEUWE RUBRIEK?

Sinds ruim twee jaar beoordeel ik (ondergetekende) 'politieke' boeken op hun geschiktheid voor gebruik in openbare bibliotheken. Het betekent niet veel extra werk om op basis hiervan ook de lezers van Radikaal Aktief regelmatig te informeren over onlangs verschenen boeken. Daarom heb ik de redactie aangeboden een rubriek "Voor U gelezen" of "Nieuwe boeken" te verzorgen. Om echter toch werk te moeten doen voor een rubriek die niet meer is dan een laatste bladzijde in het blad, maar verder niet of nauwelijks gelezen wordt; daarvoor voel ik ook niet veel. Daarom is in overleg met de redactie besloten als voorbeeld één keer een aflevering te verzorgen. Voortgang van de rubriek hangt dan af van het binnenkrijgen van positieve reacties. Stelt u prijs op zo'n rubriek, waaraan ook anderen zouden kunnen meewerken, laat dat dan weten aan de redactie.

EEN VERDUIDELIJING VAN EEN POSITIE!of....de kunst van het understatement!

Voor deze eerste aflevering heb ik recensies over CPN-uitgaven verzameld. Voor zover ik kan overzien heb ik eigenlijk alle relevante uitgaven van die partij beoordeeld, waardoor hier een vrij compleet beeld gegeven wordt. Het leek mij interessant vanwege de ontwikkelingen die in die partij aan de gang zouden zijn. Vanuit die invalshoek heb ik de boeken ook steeds beoordeeld, waardoor een soort evaluatie ontstaat. De recensies zijn wel min of meer onafhankelijk van elkaar geschreven, waardoor er dubbelures kunnen ontstaan. Tegelijkertijd valt er uit de variatie in toon ook veel af te lezen. Er zit namelijk ook in tweede verhaal in deze beoordelingen, namelijk dat van mijn leeservaring, d.w.z. van mijn opkomende leesvermoeidheid. Dat heb ik willen uitdrukken in de titel van dit artikel, waarvan het eerste gedeelte in CPN-terminologie is gesteld. Het tweede gedeelte van de titel geeft de ontsnappingsmogelijkheid aan voor een 'objectieve' recensent.

Jaap de Jong.

Den Haag, 12 juli 1980

cpn1

"60 jaar CPN, 60 jaar strijd voor vrede, democratie en socialisme".
Instituut voor Politiek en Sociaal Onderzoek.
Cahiers over de geschiedenis van CPN nr. 1, Amsterdam 1979. Prijs f5,-.

Druk wordt er, in linkse kringen, gespekuleerd over de vraag of er door de CPN, na haar laatste partijcongres, een frisse wind waait, zich uitend in een opener houding van meer zelfkritiek; beïnvloed door de verwerking van de verkiezingsnederlagen en geïnspireerd door het Eurocommunisme.

Een blijk daarvan zou het kritische onderzoek naar de eigen geschiedenis zijn, vorm krijsend in deze serie cahiers van het wetenschappelijk bureau, de IPSO. Daarbij is vooral de bedoeling te leren van vroegere ervaringen voor de aktuele politieke vraagstukken.

In dit eerste cahier staan de teksten van inleidingen van drie 'partijbonzen': Bakker over de grote lijnen, Joop Wolff over de anti-kolniale strijdtraditie en Schreuder over de na-oorlogse ontwikkelingen

Deze stukken hebben noodzakelijkerwijs een heel algemeen karakter; zou men er veranderingen uit willen aflezen dan zouden ze vergeleken moeten worden met oudere stukken. Toch ontstaat de indruk dat er veranderingen zijn: zo worden b.v. dissidente CPN-ers objectiever behandeld. In het aangeven van problemen die nog bestudeerd moeten worden ontvouwt zich een aantrekkelijk programma. Voor degenen die geïnteresseerd zijn in de ontwikkeling en geschiedenis van de CPN is het interessant studiemateriaal.

cpn2

Instituut voor Politiek en Sociaal Onderzoek.

Cahiers over de geschiedenis van de CPN n.r. 2, Amsterdam 1979. Prijs f6,-

De recente verkiezingsnederlagen hebben in de CPN geleid tot een bezinning op de politieke koers en opstelling én op het functioneren van de partijorganisatie. Daarmee is ook een ontwikkeling ingezet naar meer openheid en zelfkritiek.

Deze serie cahiers is daar een blijk van; niet alleen is het wetenschappelijk bureau van de CPN, de IPSO, van plan de eigen geschiedenis grondig te bestuderen, bovendien gebeurt dat in openbare publicaties. Dit tweede nummer is voor het grootste gedeelte gevuld met drie onafhankelijke deelstudies naar gebeurtenissen uit de periode tussen de twee wereldoorlogen.

Aandacht wordt besteed aan de stichting van de CPN in 1918 als voortzetting van de SDP; aan het uitstippelen van een nieuwe koers in 1929, het meer aansluiten bij de internationale communistische politieke lijn; en de geschiedenis van de werklozenbeweging in de dertiger jaren. Gaat het om een peilen van de aangegeven veranderingen dan ontstaat een tegenstrijdige indruk: enerzijds zijn de stukken voornamelijk gebaseerd op ouder CPN-materiaal; anderzijds wordt menige kritische noot gekraakt.

Als start voor verdere studie moet dit cahier zeker positief gewaardeerd worden, waarbij het stuk over de werklozenbeweging verreweg het interessantst is.

cpn3

"Tot de strijd ons geschaard", beeldverhaal over het communisme in Nederland.

Vries, Jeroen de, e.a.(samenstellers), Amsterdam 1979. Prijs f32,50.

"Pogingen om met geweld het kapitalisme te herstellen".

Zo wordt de Hongaarse opstand in 1956 afgedaan in dit jubileumboek van de 60-jarige CPN.

Het wil een beeldverhaal geven over de geschiedenis van het Nederlandse communisme. Uit het voorbeeld blijkt hoe diep de zogenaamde Koude Oorlog en de verdrukking van de communisten heeft doorgewerkt op het bewustzijn van communisten; zo diep dat ze het nog steeds overdragen aan jongere generaties.

Elke keer bij het verschijnen van een communistische geschiedschrijving doet zich hetzelfde voor: niet-communistische recensenten kijken onmiddellijk na hoe de Hongaarse opstand, de machtsovername in Tsecho-Slowakije, Paul de Groot, Vietnamdemonstraties e.d. worden beschreven. Dat weten de communistische auteurs natuurlijk ook en ze moeten zeker weten hoe hun historische onvolkomenheden onderuit gehaald zullen worden in de kritieken, en toch.....houden ze vol.

Leest en bekijkt men dit beeldverhaal dan dringen zulke vragen zich op. Tenminste wanneer de lezer voldoende eigen informatie heeft om de hier aangeboden leesstof te controleren. Mist men dat, dan zou wellicht de indruk kunnen ontstaan dat de Nederlandse geschiedenis bestaat uit stakingen, acties en demonstraties onder communistische leiding. Heeft men de achtergrond-informatie wel dan kan lezing van dit boek van een openhartiger wordende CPN, zelfs vermakelijk zijn.

cpn4

Instituut voor Politiek en Sociaal Onderzoek.

Over Louis Althusser zijn bijdrage aan de marxistische staatstheorie, (studieuitgave) Amsterdam 1979. Prijs f7,50.

Louis Althusser is een frans marxistisch-communistisch filosoof, die, beïnvloed door de traditie van het structureel-functionalisme, probeert het marxisme een nieuwe theoretische eenheid te geven. Daartoe poogt hij het weer filosofisch-materialistisch te maken. Daarbij verzet hij zich tegen de zogenaamde 'ekonomistische' (= te simpel redeneren vanuit economische tegenstellingen naar politiek-maatschappelijke tegenstellingen) en 'humanistische' (= teveel nadruk op subjectieve beleving geschiedenis) interpretaties van het marxisme.

In bepaalde links-intellectuele kringen wordt Althusser beschouwd als een belangrijk 'vernieuwer'. Uit diezelfde kringen rekruteert de CPN vooral haar nieuwe ledenaanwas. De IPSO heeft, nadat het laatste partijcongres theoretische zwakten in het denken konstateerde, een studieprogramma opgezet, waarin o.a. aandacht wordt besteed aan de staatstheorie.

In dat kader past deze bundel waarin, naast weergaven van Althusser's ideeën, een samenvatting van zijn artikel "Ideologie en Ideologische Staatsapparaten" waarover in twee bijdragen gediskussieerd wordt. De aandacht voor Althusser, die in de Franse communistische partij een nadrukkelijke politieke rol speelt, betekent overigens niet dat de CPN al voor zijn positie gekozen heeft.

Wie na doorworsteling van deze hersengymnastiek denkt: "Wat heb ik er aan voor mijn politieke praktijk?" heeft er nog niet veel van begrepen.

... IK VERBEELD ME
NATUURLIJK
NIETS

cpn5

Instituut voor Politiek en Sociaal Onderzoek.

Cahiers over de geschiedenis van de CPN nr. 3, Amsterdam 1979. Prijs f7,

Om uitwerking te geven aan het CPN-congresbesluit de eigen geschiedenis kritisch te gaan beschrijven is het wetenschappelijk bureau, de IPSO, gestart met deze serie cahiers.

In dit derde nummer wordt veel ruimte ingenomen door heruitgave van standpunten vanuit de Internationale Communistische beweging.

Over de Indonesische bevrijdingsstrijd zijn dat documenten uit 1929/1930; over het vrouwenvraagstuk uit 1936/37. Beide onderwerpen worden dan in een commentaar van een kader voorzien.

Daarnaast een korte beschrijving van het zogenaamde 'Welvaartsplan' van de CPN uit 1947, geplaatst tegen de achtergrond van de beginnende Koude Oorlog.

Als laatste, en meest interessante stuk de tekst van een lezing van de IPSO-directeur Jaap Wolff tijdens het congres in Amsterdam vorig jaar over Stalinisme en destalinisatie.

Die toespraak geeft het klimaat in de CPN goed aan.

Tot voor kort zou het houden van zo'n toespraak ondenkbaar zijn, maar inhoudelijk is de breuk met verleden minder groot.

Er zijn nog heel wat hete brijen wa rom heen gedraaid wordt; de zelfkritiek is er genoeg, maar is nogal formeel en verontschuldigend.

Wil men de ontwikkelingen in de CPN nauwkeurig volgen dan is dit een onmisbare uitgave.

"IK HEB KRITIEK!"

cpn6

"Op zoek naar nieuwe wegen", het Nederlandse communisme in een bewegende periode.

Hoekstra, Henk, Amsterdam 1979. Prijs

Onder druk van het zijzelingsdrama in Drente, zo heet het, werd in mei 1977 de Tweede Kamer opnieuw verkozen. De uitslag was vernietigend voor alle kleinere politieke partijen.

Deze hebben alle, meer of minder opvallend, die klap moeten verwerken, waarbij zelfs politieke hoofden van leiders rolden.

Ook de CPN kreeg van dit alles haar deel.

Opmerkelijk daarbij was dat de discussie voor haar in een ongekende en steeds groter wordende openheid naar buiten plaatsvond.

In dat boek past ook dit nieuwe boek. Maar er gebeurde meer.

Publiciteitsmedia gingen meer en meer objectievere belangstelling tonen voor de partij. Het streven naar grotere nationale autonomie in de internationale communistische beweging, n.l. het Eurocommunisme, trok veel aandacht.

De internationale economische crisis sloeg hard toe en maakte mensen misschien gevoeliger voor communistische standpunten.

In deze bundel nu, worden, voorzien van korte toelichtingen, de teksten gepubliceerd van toespraken, artikelen en interviews met CPN-voorzitter Henk Hoekstra.

Alle genoemde ontwikkelingen zijn daarin terug te vinden.

De bundel is dan ook bedoeld als een geschiedschrijving over en een verantwoording van een voor de CPN belangrijke periode.

Voor geïnteresseerden, waarschijnlijk ook gewend aan het eigenaardig proza, ongetwijfeld een interessant boek.